

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิอุทธรณ์ ฎีกาได้อย่างกว้างขวาง ย่อมทำให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดปัญหาคดีค้างคั่งในศาลสูงผลให้การพิจารณาคดีอาญาเป็นไปอย่างล่าช้า ย่อมกระทบต่อสิทธิของคู่ความในคดี โดยเฉพาะผู้ที่ตกเป็นจำเลยในคดีต้องตกอยู่ในฐานะของผู้ถูกกล่าวหาเป็นเวลานาน สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการของการอุทธรณ์และฎีกาของประเทศไทยเป็นระบบของการให้สิทธิหรือระบบสิทธิ (appeal as of rights) การโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาของศาลหรือการอุทธรณ์ฎีกาเป็น “กระบวนการร้องขอทางกฎหมาย” อย่างหนึ่งที่คู่ความกระทำต่อศาลที่สูงกว่า เพื่อให้มีการยกเลิกเพิกถอนคำวินิจฉัยของศาล โดยเฉพาะการแก้ไขหรือยกเลิกเพิกถอนคำพิพากษา การอุทธรณ์ฎีกาทำให้มีการวิเคราะห์ปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายอีกครั้งอย่างรอบคอบ เนื่องจากผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีเป็นเพียงปฎุชนคนหนึ่งเท่านั้นจึงอาจเกิดข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีได้ จึงต้องให้ผู้พิพากษาศาลสูงได้ทำการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเพื่อเป็นหลักประกันของคู่ความผู้มีอรรถคดีในศาล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาหรือการอุทธรณ์และฎีกาโดยหลักแล้วเป็นไปเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่ศาลล่างได้ทำได้ และเป็นการหวังล้มไม่ให้ศาลล่างทำผิดซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สืบเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ประการแรก ดังนั้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลสูงจึงควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอุทธรณ์ฎีกาดังกล่าวข้างต้นด้วย

ในคดีอาญาผลแห่งคดีที่ล่าช้าออกไปย่อมก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่ต้องตกอยู่ในฐานะของความมัวหมอง (grey position) เป็นเวลานาน และมีผลให้พยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีต้องสูญหายได้เพราะความทรงจำของพยานอาจเลือนลางไปย่อมเป็นอุปสรรคต่อการดำเนิน

กระบวนการพิจารณาของศาลที่จะบรรลุถึงความยุติธรรมทางอาญาที่จะทำให้ข้อเท็จจริงในคดีปรากฏชัด และใช้กฎหมายอาญาที่มีอยู่ปรับเข้ากับข้อเท็จจริงในคดีที่อย่างถูกต้อง¹

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผล และวัตถุประสงค์ของการอุทธรณ์ฎีกาในศาลสูงของไทยแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลสูงในประเทศไทย ในปัจจุบันอาศัยเพียงข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในสำนวนที่ศาลชั้นต้นเป็นผู้รวบรวมไว้ ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงนั้น ศาลควรพิจารณาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดี โดยการสืบพยานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของจำเลยว่ากระทำความผิดตามที่ฟ้องหรือไม่ เพื่อให้คู่ความและประชาชนรู้สึกว่าการศาลเป็นที่พึ่งที่สามารถให้ความยุติธรรมกับเขาได้ และผู้เขียนเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบของการอุทธรณ์ฎีกา และกระบวนการในการพิจารณาคดีของศาลนั้นมาจากปัญหาในทางปฏิบัติของศาลที่ปฏิบัติไม่ตรงกับบทบัญญัติของกฎหมาย เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายนั้นเขียนไว้ชัดเจนเพียงพอแล้ว การแก้ไขควรเน้นความสำคัญที่การให้อำนาจศาลสูงเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าคดีประเภทใดมีสาระสำคัญอันควรได้รับการพิจารณา ซึ่งจะทำให้ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาสามารถรับผิดชอบคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาคดีของศาลการอุทธรณ์และฎีกาจึงมีความประสงค์ในการควบคุมดุลพินิจของศาลชั้นต้น โดยศาลที่มีอำนาจสูงกว่ามีหน้าที่แก้ไขความไม่ถูกต้องในเนื้อหาของคำพิพากษาในเรื่องของการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นเป็นความพยายามที่จะประนีประนอมระหว่างความเด็ดขาดแน่นอนของคำพิพากษากับความต้องการความยุติธรรมในแต่ละคดีการยอมให้มีการแก้ไขก็เพื่อให้ศาลได้ความจริงที่ถูกต้องมากที่สุด ถือเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความ ส่วนการแก้ไขเรื่องการปรับใช้กฎหมายไม่ถูกต้องเป็นการแก้ไขในส่วนที่เป็นเนื้อหาของคำพิพากษาและคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ และในส่วนของข้อกำหนดโทษในคดีอาญานั้นไม่ถือว่าการอุทธรณ์และฎีกาเป็นการแก้ไขในเรื่องของการกำหนดโทษไม่ถูกต้อง แต่เป็นการแก้ไขการกำหนดโทษให้เป็นหนึ่งเดียวกันเนื่องจากการกำหนดโทษ ถือเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคน และการกำหนดโทษมากน้อยเพียงใดนั้นต้องคำนึงถึงเหตุผลในด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาเป็นหลัก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงระบบของการอุทธรณ์ฎีกา ในคดีอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ควบคู่กัน ไปเพื่อหาแนว

¹Hideo Tanaka, The Japanese Legal System, (Tokyo : University of Tokyo Press, 1976), p. 478.

ทางที่จะแก้ไขระบบการอุทธรณ์ ฎีกา ตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทย ทั้งการอุทธรณ์และฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อให้คดีพิจารณาในศาลสูง มีสาระสำคัญพอแก่การพิจารณา โดยเฉพาะในชั้นศาลฎีกาเพื่อมิให้การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูงใช้ระยะเวลานาน และเกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของการอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญามีปัญหาและอุปสรรคประการใด อันส่งผลกระทบต่อการพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทย
2. เพื่อทราบถึงแนวทางในการรับคดีขึ้นสู่ศาลสูงในต่างประเทศ เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลล่างได้มีคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีแล้วจะต้องมีขั้นตอนตามกฎหมายอย่างไรในการรับคดีไว้
3. เพื่อศึกษาความหมายและหลักในการทบทวนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ และในการพิจารณาในศาลสูงประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาถึงระบบของการอุทธรณ์ ฎีกา คดีอาญาในต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย
5. เพื่อศึกษาถึงขอบเขตของการทบทวนคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศและขั้นตอนในการรับคดีขึ้นสู่การพิจารณา ตลอดจนแนวทางในการจำกัดบทบาทของศาลสูงในการตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทางปฏิบัติของศาล ในเรื่องดังกล่าว

3. สมมุติฐานการศึกษา

การขอให้ศาลทำการทบทวนคำพิพากษาในคดีอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลสูงทำการตรวจสอบการกระทำของศาลล่างว่าถูกต้องตามหลักกฎหมายหรือไม่ แต่ระบบอุทธรณ์และฎีกาของไทยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักดังกล่าว เนื่องจากผลของคำพิพากษาที่ปรากฏในศาลสูงส่วนใหญ่ศาลพิพากษายืนตามที่ศาลล่างได้วินิจฉัยไว้เป็นเพียงการแก้ไขในส่วนน้อยเท่านั้น และการวินิจฉัยคดีในศาลสูงมีลักษณะที่ซ้ำซ้อนกับที่ศาลล่างได้พิจารณาไว้ ส่งผลให้คดีอาญาได้รับการพิจารณาอย่างล่าช้า เกิดปัญหาคดีอาญาล้นศาลสูงจึงทำการศึกษาเพื่อแก้

ปัญหาดังกล่าวว่า หากมีการเปลี่ยนเงื่อนไขและระบบในการอุทธรณ์ฎีกาอย่างเช่นนานาประเทศ จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

4. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงหลักในการอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาในคดีอาญา ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) โดยศึกษาถึงปัญหาความล่าช้าของการพิจารณาคดีอาญาในศาลสูงที่มีสาเหตุมาจากระบบให้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาได้อย่างกว้างขวาง แม้กฎหมายจะกำหนดข้อห้ามของการอุทธรณ์ฎีกาไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ข้อห้ามดังกล่าวกลับยังเป็นภาระแก่ศาลสูงที่จะต้องวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวต้องห้ามตามบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องของการอุทธรณ์ฎีกาหรือไม่ โดยเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบอุทธรณ์ฎีกา ภายใต้หัวข้อดังนี้ คือ

1. แนวความคิดว่าด้วยระบบอุทธรณ์ฎีกาหรือระบบการตรวจสอบคำพิพากษาโดยศาลสูง
2. ระบบของการอุทธรณ์ฎีกาในศาลต่างประเทศ
3. ระบบอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
4. ปัญหาและผลกระทบของระบบอุทธรณ์ฎีกาตามกฎหมายไทย
5. แนวทางในการแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากระบบของการอุทธรณ์ฎีกาและผลกระทบ

5. วิธีการดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาวิทยานิพนธ์นั้น ผู้เขียนทำการศึกษาจากเอกสาร (Document Research) ทั้งในและต่างประเทศ โดยข้อมูลประกอบด้วยบทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ โดยนำมาประมวลเรียบเรียงวิเคราะห์ และนำเสนอแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้กับระบบกฎหมายของประเทศไทย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำให้ทราบถึงข้อเหมือน ข้อแตกต่าง และข้อดี ข้อเสียของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาของศาลสูงตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และประเทศไทย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำความรู้ดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ และพัฒนาการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลสูงของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

